

Maija Rask

Oppimisen oikeus ja merkitys

Oppivelvollisuuskoulun saavutuksia ovat toimiva kansalaisyhteiskunta, koko kansan luku- ja kirjoitustaito ja tasa-arvon lisääntyminen. Oppilaiden asuinpaikka, syntyperä, varallisuus tai kotitausta eivät vaikuta opetuksen saantiin. Tämä on oppioikeuskoulun ydin ja siitä tulee jatkossakin pitää tiukasti kiinni.

Koulun tavoitteena on yhdessä kodin kanssa kasvattaa lapsista onnellisia ihmisiä ja kunnan kansalaisia. Koulun tulevaisuus näyttää hyvältä. Suomalaiset arvostavat koulutusta ja ennen kaikkea peruskoulua. Maan hallituksen arvostus koulutukseen näkyy kuntien valtionosuuksien nostamisesta tästä vuodesta lähtien viime vuosia korkeammalle tasolle.

Suomen koulutustasoa on selvitetty monissa kansainvälisissä vertailututkimuksissa. Äskettäin on valmistunut OECD:n arvio Suomen varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta. OECD suhtautui erittäin myönteisesti tapaamme yhdistää päivähoidon ja esiopetus.

Vastikään valmistunut 28 maata koskeva tutkimus peruskoulun päättövaiheessa olevien nuorten yhteiskunnallisista tiedoista, taidoista ja asenteista osoitti, ettei Suomessa ollut merkittäviä alueellisia eroja. Suomen koulutuksen tuloksia pidettiin taseisina. Tietäviä ja taitavia koululaisia oli eri puolella maata. Erot eivät olleet kasvaneet, vaikka kunnat ovat viimeisen vuosikymmenen aikana saaneet aikaisempaa enemmän päätösvaltaa koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös aivan tuoreessa OPH:n tutkimuksessa todetaan, että koulutuksen alueelliset erot ovat vähäisiä.

Suomalaiset koululaiset ovat sijoittuneet maailman kärjen tuntumaan kaikissa äidinkielen osaamisen tutkimuksissa. Laadukkaan oppimisen, myös äidinkielen oppimisen, paras tae on

ammattitaitoinen, hyvä opettaja. Opettajien täydennyskoulutuksen määrällä on myönteinen vaikutus oppimistuloksiin.

Tuoreen arviointiraportin mukaan kaupunkien opettajat osallistuvat täydennyskoulutukseen enemmän kuin maaseudun opettajat. Yhdysluokkia opettavat osallistuvat täydennyskoulutukseen muita opettajia vähemmän. Opettajien täydennyskouluttautumisen edellytyksiä maamme kaikissa osissa on parannettava. Esitän harkittavaksi, että kehitetään opettajien peruskoulutuksen ja täydennyskoulutuksen jatkumo, jolla huolehditaan jokaisen opettajan ammatillisesta kehitymisestä koko työelämän ajan. Se edellyttää kuntatyönantajan ja opettajankouluttajien kiinteätä yhteistyötä myös alueellisesti.

Perusopetuksen tavoitteiden ja tuntijaon uudistamistyö on aloitettu. Työ on edennyt myönteisesti ja on valmis kuun loppuun mennessä. Tulevat linjaukset nojaavat sekä perinteeseen että tulevaan. Perusopetuksen tulee tukea oppilaan kasvua ihmisyyteen, eettisesti vastuuntuntoiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ja antaa elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Peruskoulussa pyritään sekä patoamaan putoamista että kohottamaan opetuksen laatua. Tämä tulee tehdä panostamalla tuki- ja erityisopetukseen. Esille tuotu tasokurssijärjestelmä on huono keino huolehtia lain tavoitteiden toteutumisesta.

Perusopetuksen uudistamistyöryhmän työ on pohjana uusille opetussuunnitelmille. Nyt halutaan vahvistaa kaikille oppilaille yhteisten oppiaineiden asemaa. Lisäystä on luvassa äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimääriin. Äidinkieli on oppiaineista tärkein. Se luo perustaa kaikelle muulle oppimiselle. Myös matematiikkaa, historiaa ja terveystietoa esitetään lisättäväksi, valinnaisuutta vähentäen.

Paras terveyteen kuuluvien tietojen ja asenteiden oppimisen aika on varhainen nuoruus, jolloin monin ratkaisuin joko raken-

netaan tai murennetaan tulevaa terveyttä. Tänä päivänä kouluis-
sa jaetaan erilaisia elämänhallinnan ohjeita irrallisesti useiden
aineiden oppitunneilla. On kohtuullista, että eri puolella maata
asuvat nuoret saavat yhtenäistä opetusta myös omasta tervey-
destään. Eduskunnan hyväksymä uusi oppiaine terveystieto on
yksi keino antaa tilaa koulupäivän kuluessa laajasti myös ter-
veyteen liittyviin tosiasioihin.

Tietotekniikka on sekä nykyaikaa että tulevaisuutta myös suo-
malaisessa koulumaailmassa. Tavoitteena on ettei muodostu
henkistä jakoa tietotekniikkaa käyttävien ja siitä kiinnostumat-
tomien ihmisten välille. Korkean teknologian huumassa emme
saa unohtaa, ettei internet ole vielä koko kansan tiedonhankinta-
tai palvelukeskus. Peruskoulun keskeinen tehtävä on huolehtia
siitä, että kaikki lapset saavat tietoverkkoihin liittyvää hyvää
opetusta. Koulun tulee opettaa teknisten valmiuksien lisäksi
myös verkon käyttöön liittyvää kriittistä ajattelua. Olemme Eu-
roopan unionin kärkimaita koulujen internet yhteyksien run-
saudessa. Suomi on Euroopan kärkimaa julkisen hallinnon osal-

lisuudessa internetiin, muualla Euroopassa sponsorilähteet ovat käytetympiä.

Hyvä perusopetus ja erityisopetus ovat edullisia keinoja syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Esiopetusuudistus on viime vuosien mittavin oppimisen edellytyksiä parantava uudistus. Tuoreiden selvitysten mukaan esiopetuksen ryhmäkoot ovat suosituksesta huolimatta osin aivan liian suuria. Nyt pohditaan, annetaanko jo tässä vaiheessa asiassa asetus vai edetäänkö ensi lukuvuosi suosituksen pohjalta. Varmaa on, että tilanne arvioidaan tänä vuonna vielä uudemman kerran lääninhallitusten peruspalveluiden arviointina.

Koulutuksen hyvän tason ylläpitämistä tuetaan parantamalla jatkossa koulutuksen arviointijärjestelmää. Opetusministeriön selvityksessä eduskunnalle on ehdotettu kansallisen arvioinnin kokoamista itsenäisesti toimivaan ja riippumattomaan opetuksen ja koulutoimen arviointineuvostoon. Paikallisen arvioinnin järkevöittämiseksi on tavoitteena, että jokaisessa kunnassa on toimiva arviointijärjestelmä vuoden 2002 loppuun mennessä.

Oppivelvollisuusiän alentamisesta on puhuttu paljon. Mielestäni voimavarat tulee nyt suunnata perusopetuksen vahvistamiseen ja esiopetusuudistuksen onnistumiseen. Oppivelvollisuusiän laskeminen merkitsisi 2 500 uuden luokanopettajan kouluttamista. Tämä vaikeuttaisi entisestään jo olemassaolevaa opettajapulaa. Kysymys on koko koulutusjärjestelmää koskeva asia, että muutoksen vaikutusten selvittäminen seikkaperäisesti on tarpeen. Virkamiestyöryhmä antaa selvityksen asiasta syyskuun puoleen väliin mennessä.

On myönteistä, että on syntynyt alueellisia ja koulukohtaisia hankkeita, joissa pohditaan yhteisiä pelisääntöjä oppilaan hyvinvoinnin lisäämiseksi sekä koulutyön turvallisuuden parantamiseksi. Jokaisella oppilaalla on oikeus tarvitsemiinsa oppilas-

huoltopalveluihin. Oppilashuollon vahvistaminen on keskeinen osa turvallisen oppimisympäristön luomista. Syksyllä asettamani oppilashuoltotyöryhmä arvioi eri hallinnonalojen työnjaon ja rahoitussuhteiden toimivuutta oppilashuollon tehtävien hoitamisessa ja valmistelee ehdotuksia uusiksi linjauksiksi lokakuun loppuun mennessä.

Oppivelvollisuuskoulun juhlassa on ilahduttavaa todeta, että ajatus koko ikäluokan oppimisoikeudesta on laajentunut lukio-koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opetukseen. Käytännössä koko ikäluokka jatkaa peruskoulun jälkeen opintojaan, joskin eriytyneesti. Elinikäinen oppiminen on koko yhteiskunnan tunnustama kaikki koulu-muodot ja tasot kattava koulutusstrategia.

Suomen kilpailukyky on kansainvälistä huippuluokkaa. Kahden äskettäin ilmestyneen kansainvälisen vertailun mukaan Suomen kilpailukyky on arvioitu toisessa ykköseksi ja toisessa kolmanneksi parhaaksi. Molemmissa vertailuissa Suomen koulutusjärjestelmä on arvioitu kansainväliseen kärkeen. Korkeakoulujen opetuksen ja tutkimuksen laatua kiitetään. Myös yleinen kaikille tarjottava peruskoulutus ja sen antama sivistys ja osaa-minen noteerataan.

Tehokkuutta ja kiireisyyttä korostavan elämän keskellä meidän tulee miettiä, mikä elämässä ja koulussa oikeastaan on tärkeätä. Turvatyöryhmä ehdotti, että koulutuksen arviointia kehitettäessä tulee huomioida koulu yhteisön hyvinvointi, yhteisöllisyys ja turvallisuuden edistäminen. Tulevaisuudessakin tarvitsemme tietojen ja taitojen lisäksi elämänoppia ja selviytymiskykyä.